

Datum van inontvangstneming : 10/11/2025

Zaak C-618/25*

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

16 september 2025

Verwijzende rechter:

Symvoulío tis Epikrateias (hoogste bestuursrechter, Griekenland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 augustus 2025

Verzoekende partij:

Capital Gas Ship Management Corp.

Verwerende partijen:

Eniaia Archi Dimosion Symvaseon (E.A.DI.SY.)

Diacheiristis Ethnikou Systimatos Fysikou Aeriou A.E.
(D.E.S.F.A.)

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Gecombineerde behandeling van twee vorderingen die door de verzoekende vennootschap bij de Symvoulío tis Epikrateias (hoogste bestuursrechter, Griekenland) zijn ingesteld en strekken tot nietigverklaring en opschorting van de tenuitvoerlegging van twee besluiten van de Eniaia Archi Dimosion Symvaseon (centrale autoriteit voor overheidsopdrachten, Griekenland; hierna: „EADISY”), en van de overeenkomsten die zijn gesloten tussen de vennootschap „Diacheiristis Ethnikou Systimatos Fysikou Aeriou A.E.” (beheerder van het nationale aardgassysteem N.V., Griekenland; hierna: „DESFA” of „DESFA A.E.”) en de vennootschap GASLOG.

* Procestaal: Grieks.

Voorwerp en aard van het prejudiciële verzoek

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van het begrip „bijzondere of uitsluitende rechten” in de zin van artikel 4 van richtlijn 2014/25 van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van richtlijn 2004/17/EG (PB 2014, L 94, blz. 243, met rectificatie in PB 2016, L 311, blz. 26), zoals omgezet in Grieks recht bij artikel 224 van wet 4412/2016, en, bij uitbreiding, de vraag of er in het hoofdgeding sprake is van een „aanbestedende dienst” in de zin van die bepalingen.

Prejudiciële vragen

1) Moet artikel 4, lid 3, eerste alinea, van richtlijn 2014/25/EU aldus worden uitgelegd dat de rechten die bij wet zijn toegekend aan de beheerder van het nationale aardgastransmissiesysteem (ESFA) en die bestaan in het beheer, het onderhoud, de administratie, de exploitatie en de ontwikkeling van het ESFA, samen met het eveneens bij wet aan die beheerder toegekende eigendomsrecht op het ESFA, als „bijzondere of uitsluitende rechten” moeten worden aangemerkt, wanneer de nationale wetgeving tegelijkertijd, na goedkeuring door de bevoegde regulerende instantie, de activiteit van andere onafhankelijke systemen (ASFA) op de markt voor aardgastransmissie toestaat, maar daarbij bepaalt dat het belangrijkste criterium voor de verlening van een ASFA-vergunning de aansluiting van gebieden is die niet door het aardgasnet worden bediend, en voorts dat houders van een dergelijke vergunning kunnen worden verplicht om bijdragen te betalen aan de beheerder van het nationale systeem, of dat een regeling kan worden vastgesteld waarbij houders van ASFA-vergunningen voordelen genieten ten laste van de beheerder van het nationale systeem, om redenen van economische efficiëntie van de beheerder?

– Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord:

2) Moet artikel 4, lid 3, tweede en derde alinea, van richtlijn 2014/25/EU aldus worden uitgelegd dat de procedures waarvoor dat artikel bepaalt dat de daarbij verleende rechten geen bijzondere of uitsluitende rechten vormen, een procedure tot privatisering van een overheidsbedrijf omvatten dat het nationale aardgastransmissiesysteem beheert, die voldoet aan de vereisten van voldoende bekendmaking en naleving van objectieve selectiecriteria, en die bovendien in de desbetreffende oproep tot het indienen van blikken van belangstelling bepaalt: i) dat de ondernemers die belangstelling hebben voor de overname van de onderneming een korte beschrijving geven van hun strategische plannen voor investeringen in de onderneming en het nagestreefde investeringsdoel (een element dat in de fase van de voorselectie van de kandidaten wordt beoordeeld); ii) dat het recht om aan de procedure deel te nemen toekomt aan de transmissiesysteembeheerders die zijn gecertificeerd volgens de procedure van de

artikelen 9 en 10 van richtlijn 2009/73/EG en lid zijn van het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor aardgas (ENTSOG), of aan entiteiten die onder zeggenschap staan van of zeggenschap uitoefenen over een van die beheerders; en iii) dat na de overdracht van de meerderheid van de aandelen van het overheidsbedrijf aan een derde-ondernemer, de nationale systeembeheerder, die aanvankelijk was gecertificeerd als onafhankelijke aardgastransporteur, wordt gecertificeerd als gescheiden aardgastransmissiesysteembeheerder (wat daadwerkelijk is gebeurd)?

Relevante wetgeving

Aangevoerde bepaling van Unierecht

Richtlijn 2014/25/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van richtlijn 2004/17/EG (PB 2014, L 94, blz. 243, met rectificatie in PB 2016, L 311, blz. 26: artikel 1, leden 1 en 2, artikel 3, artikel 4, leden 1 tot en met 3, artikel 8, lid 1, onder a), artikel 15, onder a), en artikel 57, lid 5; bijlage II, onder a).

Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor de toegang tot aardgastransmissienetten en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1775/2005 (PB 2009, L 211, blz. 36).

Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van richtlijn 2003/55/EG (PB 2009, L 211, blz. 94): artikel 4, artikel 9, lid 1, onder a), artikel 10, lid 1, artikel 14 en artikelen 17 tot en met 23.

Richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van richtlijn 98/30/EG (PB 2003, L 176, blz. 57).

Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van richtlijn 1/30/EG (PB 1998, L 204, blz. 1).

Richtlijn 92/13/EEG van de Raad van 25 februari 1992 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toepassing van de communautaire voorschriften inzake de procedures voor het plaatsen van opdrachten door diensten die werkzaam zijn in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie (PB 1992, L 76, blz. 14, met rectificatie in PB 2016, L 140, blz. 26): artikel 1, lid 1, onder d).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Wet 4412/2016, „Overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (omzetting van richtlijnen 2014/24/EU en 2014/25/EU)” (FEK I 147/8.8.2016), waarbij richtlijnen 2014/25 en 92/13 zijn omgezet, en latere wijzigingen.

In het onderhavige geval is met name artikel 224 van wet 4412/2016 van belang, dat is opgenomen in boek II, getiteld „Opdrachten voor werken, leveringen en diensten in voorheen uitgesloten sectoren (richtlijn 2014/25/EU)”, waarmee artikel 4 van richtlijn 2014/25 in Grieks recht is omgezet.

Overeenkomstig artikel 224, lid 1, onder b), zijn aanbestedende diensten onder meer de instanties, met uitzondering van de aanbestedende diensten en de overheidsondernemingen bedoeld onder a) van die bepaling, die een of meer van de in de artikelen 228 tot en met 234 bedoelde activiteiten of een combinatie daarvan uitoefenen en die hun activiteiten uitoefenen op basis van bijzondere of uitsluitende rechten die hun door een bevoegde Griekse instantie zijn verleend.

Tot de in de artikelen 228 tot en met 234 bedoelde activiteiten behoort de levering of het beheer van vaste netwerken voor het verlenen van diensten aan het publiek op het gebied van de productie, het transport of de distributie van aardgas.

Bovendien zijn overeenkomstig artikel 224, lid 3, eerste alinea, „bijzondere of uitsluitende rechten” de rechten die door een bevoegde Griekse autoriteit zijn verleend door middel van een wettelijke bepaling of een bestuursrechtelijk besluit die of dat tot gevolg heeft dat de uitoefening van de in de artikelen 228 tot en met 234 van die wet omschreven activiteiten wordt beperkt tot een of meer instanties en waardoor de mogelijkheden van andere instanties om dezelfde activiteiten uit te oefenen wezenlijk nadelig worden beïnvloed.

Overeenkomstig artikel 224, lid 3, tweede en derde alinea, zijn rechten die zijn verleend volgens een naar behoren bekendgemaakte procedure op basis van objectieve criteria, evenwel geen bijzondere of uitsluitende rechten in de zin van de eerste alinea. Een instantie die de genoemde activiteit op basis van dergelijke bijzondere of uitsluitende rechten uitoefent, wordt derhalve niet als aanbestedende dienst beschouwd. In dit verband wordt onweerslegbaar verondersteld dat aan deze voorwaarden is voldaan bij procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten door middel van een aanbesteding overeenkomstig de relevante wetgeving en bij vergunningsprocedures voor de exploitatie van aardgasinstallaties overeenkomstig artikel 4 van richtlijn 2009/73.

Wet 4001/2011, „Betreffende de werking van de elektriciteits- en aardgasmarkt, de exploratie, de productie en de transmissienetwerken voor koolwaterstoffen (...)” (FEK A 179/22.8.2011) en latere wijzigingen, in de op de feiten toepasselijke versie: met name de artikelen 63A en 68.

Wet 3428/2005, „Liberalisering van de aardgasmarkt” (FEK A 313/27.12.2005).

Wet 2364/1995, „Oprichting van het Agentschap voor energiecontrole en -planning. Invoer, vervoer, handel en distributie van aardgas (...)” (FEK A 252/6.12.1995).

Relevante rechtspraak

Arrest van 6 mei 2010, Club Hotel Loutraki e.a. (C-145/08 en C-149/08, EU:C:2010:247, punt 59).

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

Toelichting op de eigendomsstructuur van DESFA

- 1 De verwijzende rechter stelt dat wet 2364/1995 het institutionele kader heeft vastgesteld voor de organisatie, de werking en het toezicht op de aardgasmarkt. Met name werd onder meer het geheel van installaties van het aardgastransmissienet op Grieks grondgebied gedefinieerd als „nationaal aardgastransmissiesysteem” (hierna: „ESFA”), terwijl aan „Dimosia Epicheirisi Aeriou” (DEPA A.E.) (openbaar gasbedrijf; hierna: „DEPA”), dat was aangewezen als de instantie die bevoegd was voor het beheer van het systeem, het onvervreembare eigendoms- en exploitatierecht van het nationale aardgastransmissiesysteem werd toegekend.
- 2 Vervolgens werd bij wet 3428/2005 het Griekse recht aangepast aan de basisbepalingen van richtlijn 2003/55, met name om derden toegang te verlenen tot de netwerken en infrastructuur en om de aardgasmarkt geleidelijk te liberaliseren. Overeenkomstig de bepalingen van deze richtlijn werd het toezicht op de veiligheid van de aardgasvoorziening van het land toevertrouwd aan Rythmistiki Archi Energeias (RAE) (energiereguleringsautoriteit).
- 3 Om de doelstelling te bereiken van juridische en functionele scheiding van de beheerder van het ESFA, overeenkomstig de vereisten van richtlijn 2003/55, is de tak van het ESFA gescheiden van DEPA A.E. en overgedragen, met volledige eigendoms- en exploitatierechten, aan een dochteronderneming van DEPA, genaamd „Diacheiristis Ethnikou Systimatos Fysikou Aeriou (DESFA) A.E.” (beheerder van het nationale aardgassysteem N.V.), opgericht in 2007 bij wet 3428/2007 met een kapitaal dat voor 100 % door DEPA A.E. wordt gedekt.
- 4 Vervolgens werd bij wet 4001/2011 richtlijn 2009/73 omgezet en werden de bepalingen van wet 3428/2005 gewijzigd. Met richtlijn 2009/73 zijn, mede om te komen tot een daadwerkelijke scheiding van de netwerken van de productie en levering van aardgas, regels ingevoerd volgens welke elke onderneming die eigenaar is van een transmissienet, optreedt als beheerder van het transmissienet [artikel 9, lid 1, onder a)] en dat een onderneming, alvorens te worden erkend en aangewezen als beheerder van een transmissienet, moet worden gecertificeerd volgens de daarin vastgestelde procedure (artikel 10, lid 1). Er zijn ook drie

systemen (modellen) voor de scheiding van gastransmissienetwerken vastgesteld: het systeem van volledige eigendomsontvlechting („ownership unbundling”), het systeem van de onafhankelijke systeembeheerder („Independent System Operator”, ISO) en het systeem van de onafhankelijke transmissiebeheerder („Independent Transmission Operator”, ITO) (artikelen 9, 14 en 17 tot en met 23).

- 5 Wet 4001/2011 kende DESFA het eigendom toe van het ESFA en verleende haar het volledige en uitsluitende recht op het beheer, de administratie, de exploitatie en de ontwikkeling ervan. Naast het ESFA voorzag de wet echter ook in de activiteiten van ASFA, d.w.z. gassystemen die geen deel uitmaken van het ESFA, ongeacht hun interconnectie met dat systeem. Meer in het bijzonder stelde de wet het gebruik van dergelijke systemen afhankelijk van het verkrijgen van een vergunning daarvoor, legde zij de criteria, vereisten en procedure voor de afgifte van die vergunning vast en voorzag zij in de mogelijkheid om aan de houders specifieke voorwaarden en beperkingen op te leggen om redenen van algemeen belang. De wet definieerde ook het begrip „beheerder van een aardgastransmissiesysteem”, bepaalde dat elke onderneming die eigenaar is van een aardgastransmissiesysteem de taken van beheerder van dat systeem moest uitoefenen, en voerde de verplichting in dat beheerders van aardgastransmissiesystemen door de RAE moesten worden gecertificeerd.
- 6 Bij besluit van de RAE kreeg DESFA de certificering van onafhankelijke beheerder van aardgastransmissie. De keuze van het certificeringsmodel (systeem) werd door de Europese Commissie als legitiem beschouwd, aangezien het ESFA op 3 september 2009 daadwerkelijk in handen was van een verticaal geïntegreerde onderneming (namelijk de moedermaatschappij van DESFA A.E., DEPA A.E.), in overeenstemming met de bepalingen van richtlijn 2009/73.
- 7 In 2012 werd 65 % van het aandelenkapitaal van DEPA A.E. overgedragen aan Tameio Aksiopoiisis Idiotikis Periousias tou Dimosiou (TAIPED A.E.) (fonds voor de exploitatie van particulier eigendom van de staat), terwijl de resterende 35 % in handen bleef van de vennootschap Ellinika Petrelaia (ELPE A.E.) (Griekse oliemaatschappij).
- 8 Bij wetswijziging werd bepaald dat, met name wat DESFA betreft, zolang DEPA A.E. een deelneming in het maatschappelijk kapitaal bleef houden, de bepalingen van de wet inzake beheerders van gescheiden aardgastransmissiesystemen niet van toepassing zouden zijn.
- 9 Om de werking van DESFA tijdens die periode te regelen, werd bij wet besloten om vóór 31 december 2017 via een door TAIPED te organiseren aanbestedingsprocedure 66 % van de aandelen van DEPA A.E. in het aandelenkapitaal van DESFA te verkopen en om de 34 % resterende aandelen van DESFA aan de Griekse staat over te dragen.
- 10 Voorts werd bepaald dat de voorwaarden voor deelname aan de aanbestedingsprocedure door potentiële investeerders de

energievoorzieningszekerheid van het land en de Unie moesten waarborgen en dat de aandeelhouders van DESFA A.E. over voldoende technische expertise moesten beschikken, en dat de kandidaat-investeerders tot een van de volgende categorieën moesten behoren: a) gecertificeerde transmissiesysteembeheerders overeenkomstig de procedure van de artikelen 9 en 10 van richtlijn 2009/73/EG en leden van het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders (ENTSOG), ofwel rechtspersonen die uitsluitend onder zeggenschap staan van die transmissiesysteembeheerder, ofwel rechtspersonen die directe en uitsluitende zeggenschap uitoefenen over die transmissiesysteembeheerder, ofwel rechtspersonen die uitsluitend onder zeggenschap staan van een rechtspersoon die directe en uitsluitende zeggenschap uitoefent over die systeembeheerder; of b) tijdelijke samenwerkingsverbanden van ondernemingen („joint ventures”), op voorwaarde dat ten minste één lid van het consortium tot een van de categorieën van in aanmerking komende kandidaat-investeerders als bedoeld onder a) behoort en zeggenschap, ook gezamenlijk, uitoefent over het consortium.

- 11 Ten slotte werd bepaald dat aan het einde van deze procedure de bepalingen betreffende beheerders van gescheiden aardgastransmissiesystemen ook verplicht van toepassing zouden zijn op DESFA.
- 12 Tegen die achtergrond publiceerde TAIPED in juni 2017 een oproep tot het indienen van blikken van belangstelling voor deelname aan de aanbestedingsprocedure voor de verkoop van 66 % van het aandelenkapitaal van DESFA.
- 13 De tijdelijke vereniging van ondernemingen bestaande uit Snam S.p.A., Enagas Internacional S.L.U. en Fluxys S.A., die (gezamenlijk) de vennootschap „SENFLUGA Anonymi Etaireia Symmetochon Energeiakon Ypodomon” (hierna: „SENFLUGA A.E.”) hadden opgericht, werd aangewezen als bevoorrechte investeerder.
- 14 Bovendien is op verzoek van DESFA en naar aanleiding van het advies van de Commissie C(2018)7147 final/24.10.2018 („overeenkomstig artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 715/2009 en artikel 10 van richtlijn 2009/73/EG – Griekenland – Certificering van DESFA”), DESFA definitief gecertificeerd als beheerder van het aardgastransmissiesysteem met gescheiden eigendom, overeenkomstig de bepalingen van richtlijn 2009/73 en wet 4001/2011.

Korte samenvatting van de feiten

- 15 Zoals door de verwijzende rechter is uiteengezet, heeft DESFA, om het hoofd te bieden aan de energiecrisis en rekening houdend met de energiezekerheidsbehoeften van het land als gevolg van de situatie die op de Europese en Griekse energiemarkt was ontstaan na de oorlog in Oekraïne, besloten om onmiddellijk („tijdelijke charter”) een schip voor het transport van vloeibaar aardgas aan te schaffen om dit als drijvende opslagunit te gebruiken.

- 16 Daartoe heeft DESFA in april 2022 via een maritieme tussenpersoon een uitnodiging („Invitation”) en een offerteaanvraag („Request for Offer”) voor het charteren van een schip voor het transport van vloeibaar aardgas met specifieke kenmerken naar verschillende rederijen gestuurd.
- 17 De aanbestedingsprocedure verliep in twee fasen: in een eerste fase hebben de geïnteresseerden indicatieve (niet-bindende) offertes ingediend, terwijl in de tweede fase enkele van de geïnteresseerden, waaronder de verzoekende onderneming, werden uitgenodigd om vóór 3 mei 2022 bindende offertes in te dienen, wat de verzoekende onderneming ook heeft gedaan. Op 10 mei 2022 heeft verzoekster „een nieuwe concurrerende offerte ter beoordeling” ingediend, die echter, zoals diezelfde dag door de maritieme tussenpersoon werd meegedeeld, niet in aanmerking kon worden genomen omdat zij niet in overeenstemming was met het voor alle deelnemers geldende aanbestedingsschema.
- 18 Na afloop van de aanbestedingsprocedure heeft de raad van bestuur van DESFA besloten de opdracht aan GASLOG te gunnen.
- 19 Daarop heeft de verzoekende onderneming bezwaar aangetekend tegen het besluit van de beheerder om de opdracht aan GASLOG te gunnen en haar verbeterde offerte (van 10 mei 2022) niet in aanmerking te nemen, en om nietigverklaring van dat besluit verzocht (waarbij dit bezwaar uiteindelijk werd afgewezen) en heeft zij vervolgens bij de centrale autoriteit voor overheidsopdrachten EADISY een eerste bestuurlijk beroep ingesteld, dat inhoudelijk overeenkwam met het bezwaar en dat door deze autoriteit werd afgewezen met de eerste van de bestreden besluiten.
- 20 Intussen is het betrokken contract op 2 juni 2022 door DESFA met GAS-Eighteen Ltd (reder die eigenaar is van het door GASLOG geëxploiteerde schip) voor een totaalbedrag van 20 765 000 Amerikaanse dollar ondertekend en op 20 juni 2022 gewijzigd. Vervolgens heeft de verzoekende vennootschap een tweede bestuurlijk beroep ingesteld bij de EADISY tot nietigverklaring van het betrokken contract, dat bij de tweede van de bestreden besluiten is afgewezen.
- 21 In de bestreden besluiten heeft EADISY geoordeeld dat DESFA geen „aangebodende dienst” is, aangezien:
 - a) de rechten van DESFA op het beheer van het ESFA (rechten op basis waarvan het contract in kwestie was aanbesteed) geen „bijzondere of exclusieve rechten” zijn in de zin van artikel 224, lid 3, van wet 4412/2016; en
 - b) zelfs indien wordt aangenomen dat deze rechten „bijzondere of exclusieve rechten” waren zolang DESFA eigendom was van DEPA A.E., zij dit in ieder geval niet langer zouden zijn geweest na de verandering in de eigendomsstructuur, namelijk na de overdracht van 66 % van het aandelenkapitaal aan de vennootschap SENFLUGA S.A., aangezien samen met de verkoop van de aandelen van DESFA A.E. – zoals reeds bekend was en bij wet was voorzien –

DESFA A.E. opnieuw werd gecertificeerd en bijgevolg het rechtsstelsel op basis waarvan het beheersrecht van het ESFA wordt uitgeoefend, was gewijzigd.

- 22 In het licht van het voorgaande verklaarde EADISY zich onbevoegd om kennis te nemen van de bestuurlijke beroepen van de verzoekende vennootschap.
- 23 Tegen deze twee afwijzende besluiten van EADISY, de door DESFA tijdens de aanbestedingsprocedure genomen maatregelen en tegen de overeenkomst zelf, heeft de verzoekende vennootschap twee verzoeken tot nietigverklaring en opschorting van de tenuitvoerlegging ingediend, waarover de verwijzende rechter zich moet uitspreken.

Motivering van het prejudiciële verzoek

- 24 De partijen zijn het met name oneens over de vraag of de rechten van DESFA op het beheer van het ESFA „bijzondere of uitsluitende rechten” zijn in de zin van artikel 224, lid 3, van wet 4412/2016, waarmee artikel 4, lid 3, van richtlijn 2014/25 in Grieks recht is omgezet.
- 25 De verzoekende vennootschap stelt dat DESFA A.E. „bijzondere of uitsluitende rechten” heeft op het beheer van het ESFA en dus een „aangebodende dienst” is. Hoewel de verwijzende rechter geneigd is het standpunt van verzoekster te delen, heeft hij twijfels over de uitlegging van het in deze zaak relevante Unierecht.
- 26 Hij gaat uit van de premisse dat het bij wet (artikel 68 van wet 4001/2011) aan DESFA toegekende recht (in dit geval op grond van lid 1 van dat artikel, volgens hetwelk „DESFA A.E. het ESFA en de daartoe behorende interconnecties beheert, onderhoudt, exploiteert en ontwikkelt (...)”, samen met het eigendomsrecht op het ESFA, dat eveneens bij wet aan DESFA is toegekend, een bijzonder of uitsluitend recht vormt in de zin van artikel 224, lid 3, eerste alinea, van wet 4412/2016.
- 27 Het genoemde recht van DESFA verhindert namelijk de uitoefening van overeenkomstige activiteiten op het ESFA voor derden-ondernemers die op de markt voor aardgastransmissie willen opereren. Het feit dat andere marktdeelnemers, na verlening van een vergunning door de RAE, ASFA, dat wil zeggen systemen die geen deel uitmaken van het ESFA, mogen exploiteren, doet geen afbreuk aan het bijzondere of uitsluitende karakter van het aldus aan DESFA toegekende recht.
- 28 Zoals de verwijzende rechter heeft opgemerkt, heeft de werking van het ESFA, op grond van het bovengenoemde recht van DESFA, een aanzienlijke invloed op het vermogen van derde marktdeelnemers om aardgastransmissie-activiteiten op Grieks grondgebied uit te oefenen, ten nadele van de mededinging, aangezien: a) het belangrijkste criterium voor de afgifte van een ASFA-vergunning de aansluiting is van gebieden die niet door het aardgasnet (dat wil zeggen door het ESFA of een ander ASFA) worden bediend, en b) aan houders van ASFA-vergunningen om redenen van algemeen belang specifieke voorwaarden en

beperkingen kunnen worden opgelegd die verband houden met de economische efficiëntie van DESFA, zoals i) de verplichting om een vergoeding aan DESFA te betalen (of het opleggen van een speciale vergoeding aan ASFA-gebruikers ten gunste van DESFA), indien het gebruik van ASFA wordt bevorderd door de gebruikstarieven van DESFA en dit een nadelig effect kan hebben op de economische efficiëntie van DESFA (op voorwaarde dat het bedrag van de vergoeding zodanig wordt vastgesteld dat het nadelige effect volledig wordt gecompenseerd), en ii) de verplichting om een redelijke vergoeding te betalen door DESFA aan de eigenaar van een ASFA, indien het ASFA in aanzienlijke mate bijdraagt aan de economische efficiëntie van DESFA.

- 29 Hieruit volgt volgens de verwijzende rechter dat, in tegenstelling tot wat EADISY heeft verklaard, DESFA, die op basis van bijzondere of uitsluitende rechten een vast netwerk exploiteert en beheert dat bestemd is voor het verlenen van diensten aan het publiek op het gebied van het aardgastransmissie, een aanbestedende dienst is in de zin van artikel 224, lid 1, van wet 4412/2016, aangezien in haar geval niet is voldaan aan de voorwaarden voor de toepassing van lid 3, tweede en derde alinea, van dat artikel.
- 30 Wat met name de procedure betreft die is gestart met de oproep tot het indienen van blikken van belangstelling van juni 2017 en is afgesloten met de overdracht van de meerderheid van de aandelen van DESFA van de overheidsonderneming DEPA A.E. aan de vennootschap SENFLUGA A.E., is de verwijzende rechter van oordeel dat, ook al voorzag die oproep in een procedure die voldoende bekendheid garandeerde en aan objectieve criteria voldeed, deze procedure niettemin tot doel had de eigendomsstructuur van DESFA te wijzigen en niet om, direct of indirect, het recht van DESFA op het ESFA te heronderhandelen.
- 31 De verwijzende rechter wijst er namelijk op dat een dergelijke uitnodiging tot heronderhandeling niet kon worden afgeleid uit de voorwaarde in de officiële uitnodiging dat de kandidaat-ondernemer in zijn blik van belangstelling een korte beschrijving moest geven van zijn strategie voor investeringen in DESFA en het nagestreefde investeringsdoel (een element dat in de voorselectiefase van de kandidaten wordt beoordeeld). Deze beschrijving moest met name het volgende bevatten: a) de intenties van de belanghebbende met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling, werking en beheer van DESFA onder zijn eigendom, en b) het standpunt van de belanghebbende over eventuele vereisten inzake aanvullende investeringen en/of eventuele plannen voor verdere ontwikkeling van de onderneming na de mogelijke aankoop van de deelnemingen, in overeenstemming met de vereisten van de Europese en nationale regelgeving op het gebied van energie, met inbegrip van, maar niet beperkt tot, de energievoorzieningszekerheid en het reeds goedgekeurde ontwikkelingsprogramma van ESFA.
- 32 Volgens de verwijzende rechter zijn in dit verband bovendien niet van invloed: a) de bepaling, die zowel in de wet als in de oproep tot het indienen van blikken van belangstelling is opgenomen, dat het recht om deel te nemen aan de betrokken privatiseringsprocedure alleen wordt toegekend aan transmissiesysteembeheerders

die zijn gecertificeerd volgens de procedure van de artikelen 9 en 10 van richtlijn 2009/73 en die lid zijn van het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders (ENTSOG), of aan entiteiten die door een van die beheerders worden gecontroleerd of die een van die beheerders controleren; b) de voorziene hercertificering als beheerder van het aardgastransmissiesysteem van DESFA, dat aanvankelijk was gecertificeerd als onafhankelijke beheerder van aardgastransmissie, voor zover de certificering moet worden opgevat als een vaststelling door de RAE dat de systeembeheerder onafhankelijk is en kan voldoen aan de vereisten van richtlijn 2009/73 en wet 4001/2011. In het onderhavige geval zou de wijziging van de certificering als gevolg van de wijziging in de eigendomsstructuur van DESFA en haar daadwerkelijke onafhankelijkheid van het overheidsbedrijf DEPA A.E. geen hernieuwde toekenning van bijzondere of uitsluitende rechten op ESFA aan DESFA inhouden. De tweede alinea van artikel 224, lid 3, van wet 4412/2016 is derhalve niet van toepassing in deze zaak.

- 33 Bovendien is de voor de overdracht van de meerderheid van de deelnemingen in DESFA gevolgde procedure volgens de verwijzende rechter geen vergunningsprocedure voor de exploitatie van aardgasinstallaties in de zin van artikel 4 van richtlijn 2009/73, maar een privatisering die volgens het oordeel van het Hof in het arrest van 6 mei 2010, Club Hotel Loutraki e.a. (C-145/08 en C-149/08, EU:C:2010:247, punt 59), niet binnen de werkingssfeer van de richtlijnen inzake overheidsopdrachten valt. Bijgevolg is ook artikel 224, lid 3, derde alinea, van wet 4412/2016 niet van toepassing op het onderhavige geval.
- 34 Gezien het voorgaande is de verwijzende rechter van oordeel dat terecht kan worden gesteld dat de afwijzing door EADISY van de bestuurlijke beroepen van verzoekster, op grond dat DESFA geen aanbestedende dienst is, in strijd is met artikel 224, lid 3, van wet 4412/2016. Een juiste uitlegging van de wet zou namelijk vereisen dat DESFA als aanbestedende dienst wordt aangemerkt.
- 35 Aangezien deze uitlegging echter niet vrij is van redelijke twijfel over de betekenis van artikel 4 van richtlijn 2014/25, dat in nationaal recht is omgezet bij artikel 224 van wet 4412/2016, is de verwijzende rechter van oordeel dat er redenen zijn om de procedure te schorsen en de bovengenoemde prejudiciële vragen aan het Hof voor te leggen.